



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

Tractatus XIV. De Attritionis imperfectae, seu Attritionis cum Sacramento
efficaciâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

TRACTATUS XIV.
DE CONTRITIONIS IMPERFECTÆ,
SEV ATTRITIONIS
CVM SACRAMENTO EFFICACIA.

Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim
tuis timui. *Psal. 118. v. 120.*

Ostenditur quâ ratione, ex timore seruili elicienda sit Attritio, quæ seruilis minimè sit, sed liberalis omninò & ingenua. Deinde quòd Attritio cum Sacramento sufficiat ad abolenda peccata. Tertiò quòd hæc sententia omninò certa sit; & tam secura, vt in mortis articulo, vltimæ Confessioni possit adhiberi; eique licitum sit planè acquiescere. Tandem quomodo populo commendanda sit Contritio, sine Attritionis præiudicio.

P R O O E M I V M.

EXpositâ vtrumque Attritionis naturâ & substantiâ, eâque à calumnijs quibus aspergebatur vindicatâ, ad reliqua, quæ materiam hanc concernunt, exponenda accingamur. Effecta ea sunt, & imprimis peccatorum omnium condonatio. Hanc ei sine Sacramento Pœnitentiæ non competere, planè certum est. Aliqui, ne cum Sacramento quidem, ei vires has concedunt. Et rursus, quamuis eas Sacramento junctæ attribuant alij, tamen quòd incerta sit hæc sententia, eam nefas esse iudicant, vltimæ saltem Confessioni in mortis articulo instituendæ adhi-

adhibere. Sic varii variè Attritionem ipsam atrodunt primò; & cum hoc rationibus conuicti, meritò non possunt; tum tandem Attritionis praxim exagitant, eamque conantur reddere pœnitentibus suspectam: artificio sanè subdolo, & Sacramento à Christo instituto, medicinæque tam pretioso sanguine peccatoribus præparatæ, fatis injurio. Discutientur itaque omnia aduersariorum argumenta, quibus Attritionis praxim impetunt; illudque præcipuè demonstrabitur, inanes esse cauillationes, artesque meras, quibus rudiores, maioris sanctitatis & securitatis prætextu implicantur, & ab Attritione in rem deducendâ deterrentur. Primò tamen, ne quidquam desit materiæ, exponendum est, quâ ratione excitanda sit Attritio; ne ex timore seruili, è quo ducit exordium, ei quidquam seruile adhæreat; sed vt prorsus liberalis sit & ingenua. Nam quòd aduersarii fortasse fieri hoc non posse sibi persuadeant; hinc errorum omnium, quos deinde pertexunt, data est occasio.

§. I.

Quâ ratione ex peccati comprehensâ turpitudine, & ex gehennæ aut pœnarum seruili timore, elicienda sit Attritio, quæ tamen seruilis non sit, sed liberalis & ingenua.

I. **C**ontritionis & Attritionis quamuis sit scelerum pœnitere, eaque & facta odisse, & facienda ex animo detestari; ingens tamen inter vtramque est differentia, & quidem duplex. *Prima* quidem sese offert, si motiuum aut rationem ex quâ singulæ exsurgunt, attendas; *secunda*, si effecta vtriusque consideres. Etenim ratio detestandi scelera, quam Contritio adhibet, est merus amor Dei super omnia diligendi & dilecti, qui etiam celebri Charitatis, tertiz, sed præcipuè inter Theologicas virtutes, titulo insignitur. Amor benevolentiz hic est, quò dum Conditorum suum creatura complectitur, ei bona vult omnia; ac propterea in se reflectens mentis oculos, criminumque, quibus tam bonum Numen offendit indignitatem considerans, pœnitet jam sui; scelera detestatur, quæ Amori tam sancto, fœdissimè intercessere, tenerrimamque amicitiam per summam impudentiam infregere. Attritionis

Contritio & Attritio primò differunt in motiua.

Contritio ex Amore benevolentiz enascitur.

verò excitamenta & veluti iucunabula, longè minoris notæ motiua sunt, quàm Amoris beneuoli; omnis enim peccati per Attritionem detestatio, oritur vt Tridentinum affirmat, *vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu.* Trid. sess. 14. c. 4.

Attritio ex amore concupiscentia. ad gehennæ autem metum refertur amissio juris ad gloriam: & sic Attritio præcipuè ex Spe enascitur, id est, amore Concupiscentiæ, qui Amore Beneuolentiæ, nobilitate multùm est inferior: Hic enim Deo omnia; ille verò Deum sibi concupiscit & desiderat.

Secundo differunt penes effecta. Altera Contritionis & Attritionis differentia, ex effectis petitur. Contritio enim per se solam, peccatorum omnium veniam consequitur: etenim Amor ex quo aut enascitur, aut certè cui congenita est ea peccati detestatio, perfectam secum fert Numinis amicitiam, eamque sibi impendi, quasi iure suo exigit; cùm amoris non sit alia, quàm amoris reciproci compensatio: & tam nobilis est Deus ingenii, vt à nemine sese patiat amor superari: hinc fit quòd Contritio nullam in pœnitente hostilitatem patiatur consistere, neque quidquam quod iustam Dei auersationem mereatur. Atque adedò hinc etiam est, quòd Contritioni, perfectò, inquam, Amori beneuolentiæ; omnium omninò scelerum commissorum detur impunitas, ne & amicus sit Dei qui sic amat, & simul etiam inimicus; & propterea dignus quem amet Deus, & quem etiam auersetur: quæ duo combinari, est impossibile. Attritio autem, licet commissorum criminum sit detestatio, non tamen eius est naturæ, vt amicitiam Dei iure suo postulet. Cùm enim ex amore concupiscentiæ, quo sibi visionem beatificam homo concupiscit, & malum per supplicia inferendum auersatur, trahat originem; sanè sine mutuâ Dei amicitia, aut beneuolentiâ reciproca, peccatoris animus potest afficere. Neque enim quidquam amoris aut amicitia tibi debet is, cuius hæreditatem tibi exoptas: neque Princeps vllius amicitia impendendæ subdito, lege obstringitur, ex eo solùm capite quod suppliciorum metu, & legum reuerentiâ, deinceps ab iis infringendis statuat abstinere. Atque hæc est ratio, quòd Attritioni scelerum impunitas non impendatur, quamuis ad eam acquirendam disponat; remissionem plenam relatura, dum vt mox dicemus, Christi meritis in Sacramento conjungatur.

Hujus detestationis, seu Attritionis naturam superiore Tractatu ex-

tu exposuimus: ostendimusque, vt sit legitima pœnitentis animi soboles, & supernaturale Dei donum (qualem ad Sacramenti valorem requirit, atque idcirco dari posse statuit Tridentinum) eam & peccatum commissum verè detestari, & peruersam voluntatem verè corrigere, & ad totius legis obseruationem inducendam sufficere: ingenuam denique & liberalem esse seu voluntariam, minimeque seruilem id est non coactam nec refractariam.

4. Hoc nunc exponendum est, quo pacto hæc Attritio tam ingenua & voluntaria, ex Timore pœnæ, qui tamen seruilis est, educi possit, & à mancipatûs sordibus defæcari. In hoc enim tota aduersariorum versatur difficultas, quòd sibi persuadeant, ex timore qui verè seruilis est, non posse quidquam enasci nisi quod seruile, hoc est violentum & coactum; & sic non existimant conjungi posse Timorem pœnæ, cum sincero amore iustitiæ, id est cum verâ voluntate agendi rectè, seu quia rectum aut iustum est quod agendum à timore proponitur. At in hoc errant toto cælo, & multorum deinceps errorum sibi jaciunt fundamentum.

Errat qui existimat ex timore serui non posse nasci obsequiam ingenuam & liberalem.

5. Etenim, quoties id etiam in rebus humanis vsuuenit, vt legem Reges ferant quam supplicij intentatis etiam sanciant? quòd certè nihil est aliud quam seruilem timorem populis sibi subjectis incutere. An ideo tamen seruilem in morem, seu seruiliter & coactè ab omni populo legi obeditur, & nemo paret ingenuè? Sanè pro diuersis humanum geniis & ingeniis, diuersa præstabuntur obsequia. Erit qui seruiliter, seu inuitus legi se subiciet, erit etiam qui liberaliter seu voluntariè. Et tamen vterque ex timore supplicij, legis obseruandæ sumet exordium. Exponendum id est exemplo. Imperator, quòd sic rebus suis planè conducere arbitratur, rotis castris edictum jubet promulgari, quò seuerissimè sub mortis illicò inferendæ interminatione cauet, ne quis cuiuscumque sit ordinis, castrorum limites eo die excedat. Paretur ei ab omnibus, vtique terrore supplicij admodum percussis. At, an etiam omnium eadem est parendi mens & modus? Minimè verò. Nam lixæ, calones, militum aut prædonum fax agrorum deustationibus viuere solita, sic sese domi continet, vt è castris excedendi voluntatem non deponat. Quod quidem manifestum est; cum latebras rimentur vndique, vt vigilum oculos fallant, seseque è castris emittant. Hoc autem quia consequi se posse desperant, inter limites sese continent. Parent itaque sed inuiti, id est,

Paret in legibus humanis.

Exponitur in edicto castris.

cui lixæ & prædones parent inuisi.

*Nobiles
voluntarie,*

id est seruiliter ; atque adeo non vt milites , sed vt serui per vim , mortis metu , sub signis continentur. Nobilioris interim sunt animi milites , ordinum primipili , Centuriones , & quibus non est ignaua mens : quibus dum idem intentatur delinquentibus supplicium , non tamen idem est parendi genius : obediunt enim alacres , nec vllâ se cogi fatentur parendi violentiâ. Nonne tamen ex timore pœnæ , tam laxis & calonibus , quàm fortissimis militibus , obediendi factum est initium ? Sine dubio. Unde ergo tam dispar obsequium ; hoc voluntarium , inuitum istud & coactum ?

*Vnde hac
differentia
suscipitur.*

Dicam. Vile istud & projectum hominum genus , supplicia per legem intentata dum exhorrescit , ita secum argumentatur & statuit ; omnimodis euitandum esse supplicij incurrendi periculum. Itaque in omnem sese partem conicit , modum euitandæ pœnæ vt effugiat ; quam donec inuenit ; domi se continet sed inuitus , & sine dubio in apertum campum euasurus , si euadendi detur opportunitas. Legem itaque hic seruat , vt euadat supplicium ; neque timet vt obediat ; sed obedit vt ne incurrat id quod timet , quodque alio modo euadere se posse desperat. Hoc autem non tantum est timere seruiliter , sed & ex timore seruili obedire seruiliter ; siue , quod repetendum est sæpius , inuitè , violentè , & coactè , sic vt mallet non obedire. Longè alia est in generosis militum pectoribus , è timore tamen seruili educta obediendi ratio. Fateor , seruilis est intentati supplicij timor , & sic rectè nominatur , prout filiali opponitur ; nec enim filiis à Patre solet mortis pœna intentari , aut si intentatur , paternæ non sunt minæ. Fateor , etiam ex hoc timore exsurgere in nobili & ingenuo pectore parendi voluntatem. At quomodo ? idcirco nempe , quod ex tam horrendo supplicio , legis necessitatem , & Imperatoris sui justam voluntatem intelligit ; quem scit eâ esse animi moderatione , vt tam cruentam , in optimum quemque fortissimumque militem , sine vllâ exceptione aut Ordinum priuilegio legem laturus non fuerit , nisi aut inimicorum vicinia , aut grauis aliqua expeditio , aut alia magna necessitas , virum moderatissimum sui que potentissimum vrgeret. Hinc fit vt legi , tanquam justissimè conceptæ & promulgatæ , pareat voluntariè & expeditè.

*Et sic timor
est maximè
conformis
rationi*

Atqui , inquires , qui sic legem obseruat , non ex timore pœnæ , sed

6.

7.

sed ex ratione solidâ , obediendi concipit voluntatem. Respon-
 deo id esse verissimum , rationi consonam seu ex ratione petitam
 præstari debere obedientiam. Sed nonne mortis timor eo in e-
 uentu , rationi summopere est conformis ? Quid enim est timor
 animi , aut Intellectûs , nisi , vt passim dicitur , Fuga mali ? ego
 malim dicere , Timorem animi , iudicium esse quo statuitur fu-
 giendum malum quod imminet , aut imminere apprehenditur ;
 cuius iudicii effectus sit , mali fuga. Quidquid sit rationi confor-
 mis est omnis mali fuga : igitur & hic timor. Voluntatem ita-
 que obediendi , parit Timor mortis in animo liberali & ingenuo ,
 ratione , non vi aut violentiâ. Sed quomodo ? *primò* quidem
 pœna legi apposita , exponit iustissimam Legislatoris mentem ,
 quam miles ex supplicij atrocitate liquidissime percipit. *Secun-*
do , Timor ille quem ex apprehensâ supplicij iuste intentati mag-
 nitudine concipit , assiduus est admonitor qui legis grauitatem
 æquitatemque repræsentet. Vnde fit vt sponte suâ ei se miles
 subiiciat , nec inuitus , sed vero parendi desiderio. Obedien-
 dum enim prorsus iudicat , non tam quod legis minas metuat , sed
 quod ex minis meritò & verè meruendis , magnitudinem , æqui-
 tatemque præcepti , atque adeo Imperatoris iusta præcipere soliti ,
 vrgentem admodum voluntatem penitus percipiat. Huius au-
 tem legis denuntiator seu præco est Timor quem reipsâ mente
 persentiscit.

*Timor au-
 tem actua-
 lis, est assi-
 duus præco
 qui anima
 legem pro-
 ponit &
 denuntiat.*

8. Fusiùs exemplum hoc proposui , quod in re admodum huma-
 nâ , totus Attritionis , vt ita dicam , conceptus & partus faciliùs
 intelligatur. Patet certè ingenua quàm fit & liberalis mentis so-
 boles , minimèque seruilis , quantumuis ex timore gehennæ , qui
 vulgo seruilis dicitur , ortum duxerit. Neque sanè quæ à me
 iam dicta sunt , necesse est Attritioni multis applicare ; res enim
 ipsa in exemplo proposita , sese prodit sponte suâ. Etenim si
 praxim excitandi Attritionem exquiris , istud certum est , inanem
 esse peccati detestationem , aut legis obseruantiam , quæ eò tan-
 tum exhibetur animo , vt supplicia à lege intentata euadantur ,
 si interim voluntas peruersa maneat non parendi , nisi pœnæ ti-
 merentur. Hoc enim jam in calonibus & lixis vidimus quàm
 fit seruile , minimeque ingenuum aut voluntarium parendi ge-
 nus. Ingenua autem & legitima vt fit Attritio , quæ ex Timore
 elicitur , hoc ordine est excitanda.

*Qua attri-
 tio seruilis
 sit & ma-
 la.*

Ingenam
Astritso-
nem prae-
dit super-
naturalis
timor poena.

Primò quidem obiicitur mentis operationi primæ, seu apprehensionis, æternæ aut etiam temporariæ vt Cardinali Lugo placet, à Deo tamen justè sibi infligendæ poenæ repræsentatio. Ex hæc autem, timor tanti mali ceruicibus suis impendentis, animo, quin & corpori nonnumquam non sine ingenti horrore oboritur. Quod si autem timor ille apprehensionis primæ terminos non excedat, aut non vterius sese extendat quàm ad ingenerandam generatim fugam objecti mali, tunc sanè crederem nihil admodum supernaturale timorem hunc secum ferre, nisi fortè per actum Fidei qui necessariò huic timori innectitur; non enim timeret poenas, nisi crederet & eas dari, & pro peccatis à se commissis infligi: vtrumque autem credere, Diuinæ Fidei actus est. At verò si Timor ille ita apprehensionem primam afficiat & percellat, vt aliqua in Voluntate ipsâ fiat animi percussio, seu motus primò-primus, quo ad scelera, timoris causam, detestanda, & ad rectè deinceps agendum inclinatur, tum sanè Timor ille ex omni parte supernaturalis est, & ex eo genere gratiarum actualium, quæ nobis non nisi propter Christum, vt causam earum meritoriam tribuuntur, & à Christo tanquam capite benignissimè deriuantur.

9.
Lug. disp.
5. de pa-
nit. sect. 9.
n. 127.

Quando-
nam Timor
poena pro-
cedat à
Gratia
Christi, seu
sit superna-
turalis.

Ex timore
poena iustè
à Deo in-
tentata,
displicen-
tiam com-
missi scelo-
ris pecca-
tor intelli-
git

Secundò, timore hoc, quo officij præstandi, aut malè jam præstiti admonetur, percita mens, illico grauitatem præcepti, cuius transgressori tam immanis poena à Deo præstituitur, percipit peccator. Videt enim liquido, fieri non posse quin iusta sint supplicia, quæ qui naturâ suâ justus est, minatur. Rursus id etiam percipit, fieri non posse, vt qui indole suâ tam est misericors, æternis ignibus addicturus sit *opus manuum suarum*, quod ipse meritus est tantâ industriâ, tantâque prouidentia gubernauit, nisi summopere ipsi scelera displicerent, quæ tam immania benignissimo Numini, ac fere inuito, supplicia extorserunt.

10.

atque ex
hac, peccati
indignita-
tem.

Hinc tan-
dam oritur
detestatio

Tertiò displicentiam infractæ legis, ex poenis iure & meritò intentatis, peccator duum perferentiscit, tum verò perpetrati criminis enormitatem intelligit, percipitque quàm indignis modis tam justæ Numinis voluntati, per summam petulantiam fuerit aduersatus. Detestatur itaque commissum scelus, quod tam feridè & justè à Deo seit vindicandum. Justamque iram imposterum vt euadat, statuit justissimæ Dei voluntati, cuius grauitatem.

11.

tatem, ex timore quo percussus est nunc reipsâ percipit, obtemperare imposterum, non tam ex timore pœnæ, quam ex amore justitiæ seu recte & justè agendi desiderio. Justitiam autem legis, cuius fortassis memoriam amiserat ex ipso, quo percellitur, timore intellexit.

peccati & legis obseruanda voluntas.

12. Redit igitur per hunc Attritionis actum, ad Deum, id est ad finem suum vltimum peccator; redit inquam, quia dum supplicia metuit, ad eum sese tacite conuertit; non quidem actu Amoris Dei super omnia dilecti & diligendi propter se, qui quidem tertiæ virtutis Theologicæ actus sit, sed affectu aut Amore proprio Spei, quo in Deum tendit, tamquam vltimum sperantis bonum, id est suum.

Sic attritus redit ad finem suum vltimum per actum amoris concupiscentia se respici.

13. Patet itaque quàm in Attritionis actu nihil illiberale sit, id est nihil inuoluntarium, nihil coactum, nihil inuitum; sed ingenuum omnino & liberum prorsus esse, omne quod ex eâ Deo præstatur obsequium; quamuis ex pœnæ timore ducat exordium. Timor enim veluti præco pœnas denuntiat. Ex pœnis, sanctissimæ voluntatis iustitia, Numinisque displicentia rectè colligitur: ex hâc verò, criminis sui enormitatem peccator colligit & detestatur: ex detestatione denique obseruandæ deinceps legis tam justè latæ amor oritur & desiderium. Atque eorum Attritionis ex timore seruili exortus non seruilis, sed nobilis & dignus Gratia Christi actuali, à quâ prima tam præstantis virtutis ducta sunt incunabula, & per singulos deinceps actus procurata est maturitas. Istud enim, peccatorum suorum hoc modo pœnitentes, dicere possunt, quod habetur apud Isaiam 13, juxta 70.

In attritionis actu nihil est seruale.

13a. 26. 7. 17. Interpretum lectionem *Propter vel Per timorem tuum Domine in utero accipemus, & parturimus, & peperimus spiritum salutis.*

14. Ast inquires, cum Attritione illâ manet nihilominus aliqua adhuc super peccandi voluntas & libido, aut naturæ propensio, si pœnæ non profarent. Vellet enim adulterari scortator, supplicij si abesset metus. Miror sanè hæc toties & tam putidè à viris Theologis obtrudi, quibus tam perspicua debet esse differentia inter *Volo* & *Vellem*. Aliud enim est dicere *Volo*, seu actualement adulterandi voluntatem habeo, si pœnæ sceleri non essent constitutæ; aliud autem *Vellem* seu conciperem peccandi voluntatem, nisi supplicia deterrere. Primum sine dubio peccatum

Neque in ea remanet vltus affectus peccandi, nequidem conditionatus.

Ostenditur aliud longè esse dicere

volo peccare, & velle peccare si non esset infernus.

est, nec qui sic peccato abstinet, verè abstinet: voluntate enim peccato afficitur, à cuius executione inuitus deterretur. Neque cum hoc actu consistit vera Attritio. Secundum verò, historica est rei verosimiliter admodum euenturæ narratio; infirmitatis propriæ est sincera confessio, quàm, experientiâ jam edoctus, tantam esse peccator nouit, vt nisi valido fræno coërceatur, in vetera se fateatur crimina deuoluendum. An autem imbecillitatis suæ conscius esse, est vetera velle crimina? Sanè qui Religionis seueræ vinculis & legibus coërceatur, istud, vt sibi de felicitate suâ gratuletur, potest secum statuere, sese si inter mundi illecebras datum fuisset viuere, multis sceleribus sine dubio fuisse implicandum, à quibus modò inter septa Cœnobij datur abstinerè. An tamen is reipsâ nunc vult ea committere, quæ præscit sese patraturum, si intra Religionis repagula, contracta non fuisset peccandi facultas & licentia? Quis hoc pro sano dixerit? Certè, aliud est velle peccata, aliud ea præuidere & narrare facienda. Istud, voluntatis est negotium; hoc verò, solius est iudicij non absurda coniectatio: sine voluntate verò non peccatur.

Cum hoc actus sit Attritio,

imò & Contritio.

Quid, quòd & cum ipsâ Contritione quantumcumque sit perfecta, stet eiusmodi infirmitatis suæ humilis agnitio & sincera confessio? quantumcumque enim de commissis sceleribus conteratur reus, eaque detestetur omnibus animæ viribus; tamen cum voluntatis sanctissimâ obfirmatione, potest, imò debet, si ad imbecillitatem suam mentis oculos inflectat, istud de se iudicare, & verò etiam proclamare, si hæc mihi à Deo Contritionis gratia non adesset, vellem in pristinis hære flagitiis, meque rursus in ea fœdissimè immergerem. An tamen pœnitentem hunc, ejurata rursus velle crimina quisquam dicet? Fateor quidem cum Attritione, imò & cum Contritione, propensionem seu libidinem naturæ insitam adhuc consistere, vnde ad peccandum deinceps procliuis sit animus; non enim dum deplorantur scelera, Concupiscentia, eorum radix prorsus extinguitur. Verùm sicut vitiosa hæc animi affectio, nullum Contritioni infert vitium, quo minùs facta displiceant: ita & nullum Attritioni censenda est asserre præiudicium, vt non credatur commissà à se scelera, verè & ex animo, liberè, inquam, & ingenuè detestari. Atque hæc de Attritionis excitandæ modò, in præsentiarum dicenda occurrebant.

15.

§. II.

Attritio sola, sufficiens est dispositio ad justificationem, & remissionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ recipiendam. Actus autem Charitatis inefficax, qui præterea à quibusdam requiritur, merum est figmentum, & quidem Neotericum.

16. **N**Eque verò de effectu & efficaciâ Attritionis, quæ omnibus toto orbe terrarum Catholicis passim nota est, multa dicenda jam restant, cum ea penitus complanata nunc sint, quæ ad infringendam Attritionis vim & virtutem, ab aduersarijs temerè obuoluebantur. Causabantur illi cum Neoterico de quo Tractatu præcedenti egimus Doctore, Attritionis actum, nec supernaturalem esse, nec peccandi voluntatem excludere, nec totius legis obseruantiam posse complecti; quinimò inuoluntarium esse atque coactum quidquid ea præstaret obsequii; ac propter eâ reconciliationi cum Deo faciendæ, prorsus esse inutilem. Verùm cum futilitatem argumentorum, quibus commenta sua aduersarii stabiliebant, manifestè nunc ostenderimus; patet nihil omninò Attritioni deesse, quò minùs ea quæ à Concilio Tridentino de Attritionis energiâ pronuntiantur, prout passim ab Ecclesiâ fuere percepta, deinceps etiam sine ullâ hæsitacione intelligantur. Inter hæc verò præcipuum istud est, & quod non sine animi quâdam acerbitate & peruicaciâ negarunt Neoterici quidam Theologi, Attritionem, quamuis reconciliationi cum Deo faciendæ & justificationi inducendæ, se solâ non sufficiat; sufficere tamen in Sacramento, seu per merita Christi, ex opere operato per Sacerdotis absolutionem in Sacramentali Confessione Pœnitenti applicato.

Ad absolutionem peccatorum sufficit Attritio cum Sacramento.

17. Et id quidem ex ipsâ Confessionis aut Pœnitentiæ Sacramentalis institutione, primò apertè conuincitur. Si enim Contritio semper ad criminum condonationem, etiam in Sacramento requiritur, jam sanè Sacramentum Pœnitentiæ in Ecclesiâ frustraneum est; cum Contritione solâ, satis superque deleantur crimina.

Probatur primò ex institutione Sacramenti.

mina. Neque virtute clauium soluuntur peccata, sed Contritiō-
nis efficaciam: deleta sunt enim per eam scelera, antequam absolu-
tionis sententiam Sacerdos pronuntiet. Ad quid ergo Iudex dicit
Ego te absoluo, absolutus si jam sit? an ut pœnitentem absolutum
esse declaret iudicè? non igitur virtute clauium pœnitens un-
quam soluitur. Hoc autem post decretum Eugenii IV. in Conci-
lio Florentino latum, orthodoxo homini nefas est sentire. Atque
ex hoc capite, Catholicæ de Attritione sententiæ veritatem de-
monstrat Catechismus Romanus, cui summa debetur reuerentia,
cùm ex Concilij Tridentini placitis iussu Pij V. fuerit editus, toti-
que orbi porrectus in manus. Ita habet. *Etenim ex Fidei Catho-
licæ doctrinâ, omnibus credendum & constanter affirmandum; si quis
ita animo affectus sit, ut peccata admissa doleat, simulque impofterum
non peccare insituat (quæ jam ostendimus ab attrito fieri) etsi
eiusmodi dolore non afficiatur qui ad impetrandam veniam satis esse
possit, ei tamen cùm peccata ritè Sacerdoti confessus fuerit, vi cla-
uium scelera omnia remitti ac condonari. Ut meritò à Sanctissimis
viris Patribus nostris celebratum sit, Ecclesiæ clauibus aditum ad
cælum aperiri. De quo minimè dubitandum est, cum à Concilio Flo-
rentino decretum legamus, Pœnitentiæ (scilicet Sacramentalis) effe-
ctum esse absolutionem à peccatis. Ita Catechismus. Numquam
autem absolutio peccatorum esset Confessionis effectus, si abso-
lutio non nisi perfectè contrito esset irroganda; neque vllò in
euentu, reconciliatio cum Deo, virtuti clauium, sed Contri-
tionis efficaciam esset attribuenda, si attritio ad absolutionem Sa-
cramentalem percipiendam numquam sufficeret.*

Catech.
Roman.

Probat
secundo ex
verbis Tri-
dentini.

Secundò, verba Concilij Tridentini, quantumcumque detor- 18.
queantur, rem omnem conficiunt: neque quidquam in ijs est
obscurum, nisi ijs quibus constitutum est penitus, in manifestâ
luce tenebras quærere, veritati, inquam claræ refragari. Ita fert
decretum Concilij. Postquam de Contritione perfectâ vel quæ, vt
loquitur Concilium Charitate perficitur, statuisset, ipsi reconci-
liationem cum Deo, etiam sine Sacramenti applicatione, *non ta-
men sine Sacramenti suscipiendi voto, quod in eâ includitur esse adscri-
bendam*; mox de Attritione hæc subiungit: *Illam verò Contri-
tionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis
peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter
concepitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat,*

Trid sess.
14, c. 4.

non

non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verum etiam Donum Dei esse & Spiritus Sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo penitens adjutus viam sibi ad iustitiam parat. Manifestum est hic de qua Attritione loquatur Concilium, eam nempe quam haeretici inutilem reconciliationi, quinimò malam asserabant: de hac verò statim subiungit. *Et quamuis sine Sacramento Pœnitentiae, per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiae impetrandum, disponit.* Evidenter hic dicit duo de Attritione Concilium: negat primò extra Sacramentum ad justificationem posse per se, seu solis suis viribus, peccatorem perducere. Secundò, in Sacramento, junctam scilicet Absolutioni, asserit id posse. Disponit enim vt absolutionem ritè accipiat, quæ non nisi legitime disposito, cum fructu datur. Asserit itaque in Sacramento id ab Attritione præstari, quod extra Sacramentum ei competere denegabat. Atqui negabat extra Sacramentum peccatorem ad justificationem *per se* posse perducere; igitur etiam asserit, quod in Sacramento ad justificationem eum *per se* perducatur; seu, quod idem significat, eum ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam *per se* disponat: & quidem dispositione vltimâ. Nam dispositione remotâ, etiam extra Sacramentum, vt quæuis opera bona, ad gratiam reconciliationis viam facit. De hoc autem non agitur hic à Concilio, cuius mens est quid in Sacramento possit Attritio, declarare. Non lubet diutiùs rei claræ immorari, neque veritatem orthodoxam ex his Tridentini verbis altius demonstrare. Fecerunt id præclare Theologi quam plurimi: imprimis Suarez, & Cardinalis de Lugo, & fusissimè ac doctissimè Nicolaus Ysambertus Doctor Sorbonicus, quem si placeat consule.

Suar. to.
4. in 3. p.
disp. 20.
n. 10. 11.
Lugo disp.
5. de Pœn.
sect. 9.
Ysamb.
to. 3. disp.
14. de Pœn.
tit. a. 4.
& seq.

19. Istud tamen dissimulandum non est, plurimos aduersæ partis Theologos, doctrinam Neoterici contendit ex Attritionis vitio fieri, quod ea Sacramento juncta pœnitentem Deo reconciliare nequeat, planè deseruisse. Fatentur enim conuicti rationibus, Attritionem actum bonum esse, peccatum commissum verè detestari, & torius legis obseruantiam secum ferre; denique voluntariam esse & ingenuam voluntatis actionem. Tamen contendunt Attritionem sufficientem non esse Absolutionis in Sacramento ritè percipiendæ dispositionem, nisi saltem actus aliquis

Neoterici
quidam
volunt. Attritioni iungendum esse
tenuem &
in efficaci-
aliquem a-
ctum Charitatis.

Chari-

Charitatis accedat, *tenuis & inefficax*, qui neque efficacem peccati commissi detestationem, nec efficacem etiam totius legis obseruantiam præ se ferat aut saltem inuoluat; iunctus tamen Attritionis actui, qui vtrumque, detestationem nimirum perpetrati sceleris efficacem, plenumque vitæ deinceps rectè instituendæ decretum, ac propositum includat, perfecta sit reconciliationis in Sacramento per Absolutionem eum Deo ineundæ dispositio. Sic vt neque Attritio, neque inefficax illa Charitas quidquam seiunctæ efficiant, conjunctæ tamen queant omnia in Sacramento.

Hoc si tantum uoluerant aduersarij, non debebant Attritionem adeo criminari.

En quo tandem deciderint, omnes contra Attritionem tanto studio, tantisque ingeniorum defatigationibus erectæ machinationes & machinæ! Sanè si actus ille Charitatis tenuis & inefficax, Attritioni associari debuerat, legitima vt esset in Sacramento reconciliationis dispositio; cur id non dixerunt placidè, & veritatis studio, amice? cur tantam Attritioni crearunt inuidiam? cur eam, dum infernum timet, inferni januas non occludere pœnitenti, sed pandere, non scriptis modò sed & de suggestu passim apud rudem populum, non sine summo scandalo proclamarunt? cur denique eo insolentiæ insurrexere nonnulli, vt *impiam* esse Attritionem ausi fuerint criminari? An enim impia dicenda est illa actio, quam *tenuis & inefficax* Amoris actus, momento temporis reddere poterat de pia omnino piissimam. Sanè si populi erudiendi causâ de Attritionis naturâ & effectis disputandum fuerat, non erat accusanda Attritio vt mala; sed instruenda plebs & vereri quam de Attritionis bonitate & præstantiâ Orthodoxi omnes habebant opinioni, quamque aduersarij illi denegare non possunt aut detrahere; noua hæc inefficacis Charitatis, sed *tenuis*, lascinia, sine strepitu & criminationibus, si ira videbatur, modestè fuerat assuenda. Charitatis inquam studio, quantumuis *tenuis* & exilis, peragenda fuerat hæc controuersia, non autem antiquos Ecclesiæ mores corrodendi & conuellendi lubentiâ, non satis modestâ. Bene sit itaque actui huic *tenui & inefficaci*; ex quo tandem id habemus, quòd totus ab aduersariâ parte adhibitus, *in tenui* sit tandem labor. Verùm quantumcumque versetur in tenui, libet modò ostendere inefficacem prorsus esse, & non nisi figmentis aduersarios sese palpate & pascere.

Etenim

21. Etenim istud peto, vbi tandem inuenerint Charitatis illius a-
 struendæ, eamque cum Attritione componendæ necessitatem? Afferunt
 pro se ad-
 uersarij
 Tridenti-
 nym.
 In Tridentino inquit sess. 6. c. 5. Isthic enim inter motus præ-
 uios ad justificationem requisitos, disertè recenset Amorem Dei.

Trid. sess.
 6 c. 5. Hæc sanè Concilij sunt verba: *A Deo justificari impium per gra-
 tiam eius, per redemptionem que est in Christo Jesu; & dum pec-
 catores se esse intelligentes, à Justitiæ Diuinæ timore quo utiliter
 concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se conuertendo,
 in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium
 fore; illumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt:
 ac propterea mouentur aduersum peccata per odium aliquod, & de-
 testationem, hoc est per eam pœnitentiam quam ante Baptismum
 agere oportet: denique dum proponunt suscipere Baptismum, inchoa-
 re nouam vitam, & seruare diuina mandata. Ita est; hæc sunt
 verba Concilij.*

22. At quid sibi ex iis eliquare aut exprimere, ad rem suam quod sed male
 faciat, aduersarij nitantur, id sanè nullus video. Non vides
 inquit? illud imprimis, quod ad justificationem consequen-
 dam, necesse sit vt peccator Deum *tamquam omnis justitiæ fontem
 diligere incipiat.* Video quidem ista in Tridentino verba. At istud
 jam sic dispesco. Aut Concilium isthic loquitur de justificatione
 extra Sacramentum, aut cum Sacramento percipiendâ. Quòd si si enim a-
 gat de ju-
 stificatione
 extra Sa-
 cramentum
 percipien-
 da, uti me-
 re isthic a-
 git, nihil
 hinc ha-
 bent ad-
 uersarij
 præsidij.
 de justificando peccatore citra perceptionem Sacramenti isthic
 agatur, tum sanè minimè dubitandum est, quin ad justificationem
 Amor Dei super omnia dilecti requiratur, & quidem *non tenuis
 & inefficax,* sed efficax planè & perfectus: hoc nemo disputat,
 nemo vnus reuocat in dubium. Et quidem de tali justificatio-
 nis percipiendæ modo, nempe citra Sacramentum, Concilium
 isthic loqui, videtur manifestum. Statim enim subdit, sic pœni-
 tentem & amantem Deum, si baptizatus non sit, nihilominus
 debere concipere votum suscipiendi baptismum, vt justificatio-
 nis gratiam percipiat. Hanc verò si obtineat voto baptismi sus-
 cipiendi concepto; euidentis est, isthic, nempe Sessione sextâ, c. 5.
 de justificatione citra Sacramentum consequendâ, Synodum a-
 gere; atque tunc Actum Dei super omnia dilecti eliciendum de-
 finitur: idque omnibus in confesso est. Sessione vero 14. c. 5.
 actura est Synodus, quid ad justificationem cum Sacramento
 requiratur. Quidquid sit, locus Tridentini sic acceptus, mini-
 mè

mè fauet aduersariis ; nam eo in euentu , non *tenuis* aliquis amor & *inefficax* , sed omnibus numeris completus , est necessariò eliciendus.

*Si agas de
iustificatio-
ne cum Sa-
cramento
percipienda,
tunc expli-
catur quid
sit fontem
iustitia di-
ligere inci-
pere.*

Ex aduerso autem , si de Iustificatione per Sacramentum impetrandâ Concilium isthic loqui prætractè contendis ; tum sanè ego , nihil hunc locum Attritioni assero officere : cum satis superque jam à me demonstratum sit , Attritionem , Deum tamquam omnis Iustitiæ fontem diligere , non quidem actu Amoris beneuolo , sed Spei seu Amoris concupiscentiæ , quo Deum sibi amat ; qui amor , quia necdum perfectus est , idcirco rectè à Tridentino dicitur peccatorem *Deum diligere incipere* : & quidem *ut omnis iustitiæ fontem*. Quid sit autem iustitiæ fontem aut iustitiam diligere , satis à me Tractatu 13. §. 8. existimo explicatum. Nihil certè subsidij pro *tenui* illo & *inefficaci* actu Charitatis quæ sit Dei super omnia dilecti asserendo hinc petere possunt aduersarij , cum de eo ne minima quidem hic fiat mentio.

23.

*Inaudita
est in Eccle-
sia Charita-
tas quæ
peccatorum
absolutio-
nem per
se non con-
sequitur.*

Sed quid ego hisce immoror ? An non id liquidò Tractatu 13. §. 8. à me demonstratum est , non dari actum qui veri nominis & substantiæ Charitatis sit , cui plena peccatorum remissio non sit annexa ? an non ostensum est , commentum id esse neotericum ; Sanctis Patribus , Conciliis , Ecclesiæ denique vniuersæ ante hos dies incognitum & inauditum ? an non mancam illam debilemque charitatem , vidimus à Pontificibus condemnatam & penitus ab Ecclesiâ proscriptam ? Quid ergo *tenuia* illa & *inefficacia* Charitatis fragmenta , nescio vbi temerè inuenta , tulciendo Catholico Sacramento , & Attritioni quæ soliditate suâ stat , tam sollicitè supponuntur ? Abeant sanè isthæc fulcimenta : illis orthodoxa veritas non indiget , quæ se solâ *manet in eternum*.

*D. Augu-
stinus a-
ctum Cha-
ritatis præ-
ter Attrit-
tionem , ad
fructum
Sacramen-
ti percipien-
dum non
requirit.*

Sanè incognitam fuisse eiusmodi Charitatem Augustino , supra ostendimus. Jam verò addo , etiamsi cognita fuisset , tamen ab eo ad gratiam cum Sacramento ab Attritis percipiendam , minimè iudicatam esse necessariam. Tam manifesta hæc est res , ut si aliqua ab ipsis D. Augustino auctoritas tribuatur , euidam esse omnem controuersiam , stabilitamque veterem & orthodoxam de Attritione sententiam , penitus asseuerem. Locus est è libro de Cathecisandis rudibus , eductus. Agit isthic de adultis , qui per Sacramentum Baptismi , reconciliationem cum Deo , justificationisque gratiam erant adepturi ; quos de peccatis à se

25.

Tract. 13.
n. 35.

com-

commissis dolere imprimis debere, omnibus in confesso est, antequam ad Sacramentum accedant. Et postquam alias quasdam rationes, & affectiones animi peruersas attulerat, quibus Cathecumeni quidam inducti, ad Sacramenti gratiam frustra consequendam, perperam & viriosè accedunt; tandem ita loquitur de Attritis: *Qui autem propter beatitudinem sempiternam & perpetuam requiem, que post hanc vitam Sanctis futura promittitur, vult fieri Christianus, ut non eat in ignem eternum cum Diabolo, sed in regnum eternum intret cum Christo, verè ipse est Christianus, & quidem bonus, vt ex Augustini sequenti oratione patet. Quomodo autem & Christianus est, & bonus est Christianus, si baptismi virtutem non recepit? sin autem recepit, sanè Attritione solâ præuiâ, Sacramenti gratia ipsi facta est; nullam enim Charitatis efficacis aut inefficatis excitandæ mentionem facit Augustinus, cui tamen præstitutum erat Cathecumeno necessaria ad remissionem criminum, justificationemque cum Sacramento referendam, præscribere. Quorsum ergo fingitur, quod ignorauit Augustinus? Augustino tamen, omnia omnino Fidei mysteria prorsus fuisse perspecta, declamant, dum ita eorum fert res, & nesciuit quid ad Baptismum legitimè percipiendum erat necessarium? aut si sciuit, Cathecumenis suis, imo & posteris scientiam illam inuidit, salutem consequendæ adeo necessariam? Verùm ne huic loco solùm inhæream, animaduertendum id est sedulo quod mihi non exigui in dicendis erit momenti; ibidem seipsum Cathecumeno propter futuram requiem Baptismum expectanti, gratulantem inducit, hisce verbis: *Deo gratias Frater; valde tibi gratulor & gaudeo de te, quod in tantis tamq. periculosis huius seculi tempestatibus, de aliquâ verâ & certâ securitate cogitasti. Si veram & certam securitatem ita baptizatus est consecutus, remissa igitur ei sunt peccata; & tamen non habuit dolorem nisi ex metu gehennæ conceptum, id est solam Attritionem, nulli charitatis efficacis aut inefficatis actui intertextam: igitur nullo modo ex mente D. Augustini est, Attritionem solam cum Sacramento, peccatis eluendis non sufficere. Quod si autem tanta Attritionis cum Baptismi Sacramento sit energia, jam nihil est quod urgeat eam virtutem illi in Pœnitentiæ Sacramento denegari: cum eadem in vtroque Sacramento sit ratio pœnitendi, vt notum est omnibus Theologis, neque ab aduersariis etiam negatur.**

D. Aug.
10. l. de
Catheci.
rudib.
c. 17.

ibid c. 16.

Ostenditur certam esse de Attritionis cum Sacramento efficaciam sententiam. Fictum, quod ex Suare; friuolum, quod ex cuiusdam studiosi Pariensis apparitione; nullius momenti esse, quod ex auctoritate contraria sententium, contra sententia Orthodoxæ certitudinem, petitur argumentum.

*Obiiciunt
aduersarij,
saltem in-
certam esse
propositam
de Attritio-
ne senten-
tiam.*

COMPLANATIS omnibus quæ contra Attritionis substantiam, 26.
vim & energiam, difficultates fuerant obolutæ, egregium adhuc restat detegendum artificium, & quasi cuniculus, quo munitissimam hanc arcem aduersarii conantur suffodere. Ut enim ad eam accurrentes peccatores arceant, passim jactitant, saltem non esse certam quæ de Attritione afferuntur; plurimos Theologos contraria docere omnia; ac propterea dubium cum sit Attritio peccatorum remedium, non etiam esse eiusmodi, cui æternam animæ suæ salutem, præsertim in mortis articulo constitutus, prudenter possit committere. Multis incertitudinem illam populo coloribus depingunt, & verbis inculcant, ne nihil visi sint egisse. Eam autem cum persuaserint, tum verò sibi videntur peregisse omnia, euertisse nimirum omnem Attritionis usum, cuius vim & efficaciam ostenderint esse saltem incertam. Hoc igitur jam agendum est; & cum veritatem rei demonstrauerimus, istud est videndum porro, ad quem certitudinis gradum in Ecclesiâ Catholicâ Attritionis energia euaserit.

*Afferunt
pro se Sua-
rem, sed
male.*

Ad nullum inquam aduersarii. Et quidem id ipsius met P. 27.
Francisci Suarez auctoritate interpositâ, planum facit P. Francis-
cus Faruacques Ord. S. Augustini S. Theol. Doctor, thesibus quas Faruacq.
in ep. I. D. Pauli ad Corinth. edidit Louan. ann. 1660. Ita habet in Thesib.
in ultimo, ut vocat, *Impertinenti*. Titulus hinc, ut quod verum an. 1660.
est farear, est rei ab ipso proponendæ satis accommodus. Louanii
Pater Franciscus Suarez, inquit, docet quod opinio, quæ dicit Attritionem editis.
*ex solo metu gehennæ conceptam & cognitam, cum Sacramento suffi-
cere ad justificationem, non sit certa, & possit esse falsa; quodque nec
valde antiqua sit, nec multam communis. Et in margine locum
signat,*

signat, nimirum in 3.p. q. 90. art. 4. Disp. 15. sect. 4. n. 71. Quis non hic summi illius Theologi clarissimam esse sententiam dixerit, si verba attendantur, eaque bonâ fide ab auctore Thesum fuerint recitata? Atqui fidem non alienam, sed tuam amice Lector obtestor. Locum inspice, & videbis illicò, non esse hæc Suarez verba, sed aduersariorum ea objectantium, vt sententiam suam, quam primo loco, more suo, Suarez affert, confirmet. Disputat enim an in articulo mortis non sit necessariò excitanda in Confessione Contritio. Et primò affert sententiam eorum qui eam exigunt; exigunt autem inquit, *quod licet sit probabilis opinio, attritionem cum Sacramento sufficere ad justificationem, tamen non sit certa, & possit esse falsa.* Item. *Quod si fortasse in re ita est, probabilis illa existimatio non sufficit vt homo saluetur. Ergo qui sciens & videns ita se mori permittit, voluntariè exponit se periculo morali eterne damnationis. Nam vbi est morale dubium, est morale periculum, præsertim in re graui. Hic autem est morale dubium, cum illa opinio nec valde antiqua, nec multum communis sit.* Hactenùs verba sunt Suarez. Istud jam enixè rogo, vbinam hic Suarez doceat, opinionem quæ Attritionem asserit ad justificationem sufficere, non esse certam, sed falsam esse posse; rursus non esse valde antiquam, nec multum communem? An hoc est docere rem ita esse, aduersariorum obiectiones producere & contrariæ sententiæ fulcimenta proferre? Certè Suaris eam non esse mentem, ex num. 19. statim subsequente, vbi sententiam à se relatam reiicit, rationesque aduersariorum refellit, facilè videre poterat Karu-
 quius, nisi forsitan libebat cæcutire. Neque prudenter poterat credere hæc esse ex propriâ sententiâ à Suare prolata, cum mox Disp. 20. vbi quæstionem de Attritionis efficacia disputat ex instituto, disertissimè eam confirmet auctoritate Theologorum antiquorum, inter quos recenset D. Thomam variis locis, & Scotum. Quo pacto igitur diceret sententiam *non esse valde antiquam*, quâ primorum antiquissimorum Theologorum esse adstruit? Rursus quâ ratione diceret Suarez, *non esse certam opinionem, & posse esse falsam*, qui relatis auctoritatibus Theologorum pro Attritionis efficaciâ stantium, subdit: *Atque hanc sententiam omninò veram esse censeo.* An autem censeatur vera quæ censeatur fieri posse falsa? Denique, ne de Suaris mente, vlla restet dubitatio, en eius sententiam manifestissimè ibidem expositam. *Dico ergo primo. Sacra-*

Obiectationem à Suarez allatam, accipimus pro eius sententiâ.

Suarez, contraria omnia disertè docet.

Suar. 3. p.
10. 4. disp.
20. n. 9.

Ibid. n. 10.

mentum hoc habet virtutem ad iustificandum peccatorem per solam veram, supernaturalem, & integram attritionem dispositum. Et in hoc sensu, efficaciam habet ad efficiendum hominem ex attrito contritum. Hanc conclusionem existimo hoc tempore adeo certam, ut non possit absque errore negari, loquendo ut loquimur absolute de efficacia. Hæc mens est magni illius Theologi, hæc sententia: & non ea quam illi affingunt, ex mente suâ, aduersarij. Credo tamen eam non malâ fide affictam ei esse à P. Faruaquio, sed deceptum, uti facile fieri potuit, ex hoc capite, quod cum stilò Theologis aliàs vsitato, aduersariorum rationes Suarez dum affert, non adjecerit solitum illud *Dices aut obiicies*, crediderit esse verba auctoris, dum expressis verbis non dicit esse aliena. Quidquid sit, nullum sane incertitudini adstruendæ ex Suare præsidium petant, neque sententiæ suæ blandiantur, aut populo vendant fucos.

*Historia
Parisiensi
Studio ex
D. Antoni-
no allata.*

Eiusdem ponderis est, quæ iisdem Faruaquij thesibus, præfigitur in præliminari paginâ, nescio quorsum, ex D. Antonino historia. Dissimulari poterat tamquam nullius momenti res, nisi eam aliquoties jam, nescio an ex condicito impressam vidissem; fortasse quod credant, magnam sententiæ suæ auctoritatem se allaturos, ex auctoris dignitate. Ita fert historia à Faruaquio exscripta, & quidem, si superis placet, ex *S. Antonino Archiepiscopo Florentino Ordinis Prædicatorum. Parte 4. Titulo 14. c. 5. sub initium ante §. 1. Quidam scholaris Parisius infirmatus ad mortem, confessus est cum multis lachrymis, deuotè suscipiens omnia Sacramenta secundum humanum iudicium. Doctor autem eius frequenter visitans eum in infirmitate, rogauit eum, ut si contingeret de hæc luce migrare, Domino concedente, sibi appareret ad reuelandum statum suum; quod & promisit. Eo igitur viam uniuersæ carnis ingresso, post dies aliquot (dictus scholaris) ei apparuit in lecto quiescenti, in chlamyde pergameneâ plenâ sophismatibus, & igne foderatâ. Quem recognoscens, & interrogans de statu suo, respondit se fore damnatum. Cumque ille miraretur nimis, causam querens cum ipse cum tantis lachrymis pœnituisset in fine, & Sacramenta deuotè suscepisset; respondit ille, Pœnitentia mea & lachrymæ illæ non fuerunt ex Amore Dei, & principaliter propter Dei offensam, sed propter Timorem inferni, ne ad illum deputarer; & ideo mihi non valuit.* Hæc S. Antoninus, inquit Faruaquius. Fa-

28.

teor;

teor; sed nescio ego inquam, quâ mente Thesibus suis, vti & reliqua Impertinentia inseruerit Faruaquius: cùm ad epistolam D. Pauli faciant nihil. An vt cum reliquis clamorem excitet, iisque placeat? Contemni inquam hæc à me poterant; ne tamen quidquam indiscussum abeat, præsertim hoc quod adeo est popolare, & factum ad concitandum plausum in plebe,

29. Respondeo *primò*; nihil quidem illustrius, quàm D. Antonini, factum, vt videtur recensentis, nomen habere hanc historiam, quod eam magnopere commendet. At scin quantâ Sanctissimi viri, in historicis narrationibus, apud doctos sit auctoritas? ea quæ nimium creduli. Audi id non ex me, sed ex Melchiore Cano, etiam Ordinis Prædicatorum, & Episcopo Canariensi, & primariæ cathedræ in Academiâ Salmanticensi olim præfecto. Hæc eius de duobus sui ordinis historicis: verba. *De Vincentio Belluacensi, & D. Antonino liberius judico; quorum uterque, non tam dedit operam vt res veras certasque describeret, quam ne nihil præteriret quod scriptum in schedulis quibuslibet reperiretur Ita ad historiam vnamquamque existimandam, momentoque suo ponderandam, non artificum staterâ, sed ne populari quidem trutinâ vsi sunt. Vin plura Faruaqui? audi quæ subnectit? Quamobrem, inquit, boni licet ac minimè fallaces viri, qui tamen nec auctores eos à quibus suos exscripsere libros diligenter examinarunt, nec res iustis libratis ponderibus memoriæ prodiderunt, apud criticos graues atque seueros, auctoritate carent. Historicus autem qui Theologiæ decreto probandus erit, nec omnes schedas lectione etiam indignas excutiet; nec anilibus fabulis accommodabit operam; nec prius lecta auditaque excutiet, quàm ea prudenti accuratoque iudicio expendat ac seligat. Ita Melchior Canus, de D. Antonino, more suo satis clarè. Cuius iudicium hisce insertum si quis ægrius ferat, id sanè non mihi, sed iis qui ad hæc proferenda nos cogunt, imputandum est.*

Quanta apud Canum auctoritas D. Antonini sit in historia.

Canus de locis Theol. l. ii. c. 6. ultra modum.

30. Respondeo *secundò*, D. Antoninum ipsum, fateri sibi non aliundè constare de hac historiâ, quàm ex libello aliquo *de septem donis*. Hoc enim uerò non sine artificio in thesibus Faruaquij tacetur, vt tota historiæ veritas à D. Antonino peteretur. Itaque jam non major est narrationis huius auctoritas, quam incogniti nobis libelli *de septem donis*. Imò ne tanta quidem; sed ea solummodo quæ Doctori danda est, qui sibi id narrauerit contigisse,

Historiam hanc refert D. Antoninus ex libello quodam de septem donis.

tigisse, quod fortè finxerit aut somniarit, aut alius quis ipsi affin-
xerit. Jam verò an quisquam est Theologus, qui ad sententiam
in Ecclesiâ summi ponderis confirmandam, quidquam auctorita-
tis dandum censuerit apparitionibus hominis cuiusdam incog-
niti, & de cuius virtute nil quidquam constet; imò de quo nes-
citur an eiusmodi ei apparitio obtigerit, nisi ex quâdam sche-
dulâ de septem donis? Ne si Doctor ipse factum proclamaret,
Doctori de re factâ credendum foret illico; multò minus historia
tam dubio auctore prolata, sententiis erat Theologicis appli-
canda. Quasi verò si muliercula quâdam pro concione vocife-
retur, triginta & quod excurrit millia hominum visa sibi à Chr-
sto iudicari, & non nisi tres vitam æternam consecutos, id suf-
ficiat, vt illico pro pulpitis id declametur terrendo nimirum
populo, & percellendæ plebi planè accommodum. Sanè non
id sufficit libris contineri, quod pro concionibus exponitur: a-
niles etiam fabulæ in libros irrepunt; sed vbiicumque demum
sunt, debent esse contemptui: multum enim discedit veris so-
lidisque rationibus, quas eiusmodi nãniis vir acrioris iudicii vi-
det immisceri. Et veræ reuelationes hæreticis sunt deludibrio, cum
omnes illico credant esse similes iis, quas sine vllò delectu plebi
credulæ, non sine ipsorum risu & sarcasmate vident obrudi. Re-
uelationes quas viri aut fœminæ sanctitati conspicui sibi accidisse
sanctè testati sunt, de quorum testimonio & virtute constat,
& demum quæ ab Ecclesiâ approbatæ sunt & confirmatæ, hæ de-
mum sunt in pretio, & ideo apud Theologos solæ in vlu.

*Non est
credendum
cuilibet di-
centi sibi
reuelatio-
nem obis-
sisse.*

*ob aniles
fabulas
hæretici
contem-
nunt ve-
ras reuela-
tiones.*

*Falsi reue-
latio aut fi-
ctâ est aut
à Diabolo.*

*Reuelatio
i liis dam-
nati potuit*

Respondeo *tertiò*, omnem apparitionem quæ falsum enuntiat, 31.
fictam esse, aut ab homine alios conante decipere; neque ap-
paritionem tunc esse dicendam, sed figmentum & mendacium;
aut à Diabolo, eum, cui apparitio obuenit, fascinante. Certissi-
mum id est omnino: quandoquidem nulla, à Deo, falsi possit
esse reuelatio. Itaque si damnatum sese dixerit Parrisus ille scho-
laris, quòd per Attritionem solam de peccatis pœnituerit, certè
falsum dixit; est enim sententia Tridentino aduersa, & vti Ca-
thecismus Pij V. loquitur *Fidei Catholicæ doctrine contraria*, igitur
semper falsa fuit; neque quòd ei contrarium est, vniquam à
Deo potuit reuelari. Conficta igitur est ea reuelatio aut ab ho-
mine, aut à Dæmone. Sin vero totus scholaris demortui ti-
mor atque horror ex eo exstiterit, quòd infernorum ignium, qui-
bus

bus erat addicendus, species viuaque imago phantasiae objecta, *habere be-
num sen-
sum* ipsi extremum spiritum agenti versaretur ob oculos; sic tamen vt neque in spem erigeretur euadendi tanti mali, neque in detestationem assurgeret criminum, per quae tanta supplicia iuste infligenda fuerat promeritus; tum sanè reuelatio vera esse potuit. Eo autem in euentu, condemnatio ipsi non obrigit, quòd Attritus obierit (ostendimus enim Attritionem isthæc omnia inuoluerè & secum ferre) sed quòd nullâ omnino criminum pœnitidine, ne Attritione quidem tactus, sceleribus suis sit immortalis. Atque hoc videtur condemnati oratio sat clarè innuere, dum fatetur lachrymas à se effusas *non fuisse ex amore Dei, & principa-
liter propter Dei offensam*, id est ex verâ pœnitidine, *sed propter
timorem inferni*, id est propter pœnas inferni clarè repræsentatas, quæ tamen timorem solummodo naturalem concitarent; pœnitudinem autem veram, id est aut Contritionem aut Attritionem animo non inducerent. Hoc si voluit condemnatus, nihil dixit Attritioni quod officiat, neque quod aduersarij in rem suam possint adferre. *Sed qui
aduersariis
non fauet*

32. Jam verò quòd ob auctoritatem Theologorum quorundam *pauci sunt
contraria
sententia
veteres
Theologi.* sentientium Attritionem se solâ cum Sacramento ad justificationem inducendam non sufficere, jactitent aduersarij, orthodoxam de Attritione sententiam saltè incertam esse; atque adeo in praxim non debere, imò ne quidem posse deduci, id certè numeris omnibus absolutum est terriculamentum. Imprimis enim veteres Theologi admodum pauci sunt Attritionis aduersarij, & ferè ij qui olim censebant peccati culpam potestate clauium non deleri. Ex hâc autem hypothefi, quæ in Florentino Concilio est condemnata, mirum non est, errorem hunc etiam eos traxisse, & asseruisse Attritionem ad justificationem non sufficere, quam iudicabant ne in Sacramento quidem, clauium potestate conferri, sed soli Contritioni à Deo tribui. Alios autem qui post Tridentinum scripsère Theologos contraria sentientes, ad duos fere reducit Ysambertus, eosque cum nominauit, non immeritò interrogat, *sed quid inter tantos?* quasi dicat, tam præclaros inter Theologos, non partium studio præoccupatos, omnium ordinum viros eadem sentientes, auctoritate toti orbi conspicuos, numero propemodum infinitos quanti, æstimanda est duorum hominum sententia, & pauculorum acclamatio, quibus

Ysamb. de
Pœnit.
Disp. 14.
art. 9.

istud in hisce similibusque causis præstitutum videtur solummodo, duces sequi, etiam quos errare cognouerint?

*Theologi
sententia
alicui ad-
uersantis
opinio, non
facit incer-
tum, quod
antè fuit
certum.*

Deinde istud profectò nimis insulsum est, asserere, quoties Theologi alicujus opinio sententiæ certæ & indubitæ aduersa exoritur, illico hanc de certâ in incertam degenerare: nisi rationes eas afferat, quibus sententiæ indubitæ rationes aut conuellat penitus, aut saltem probabiliter labefactet. Atqui quotcumque hæcenus ab auctoribus contraria sententibus allatæ sunt rationes, sententiam de Attritionis cum Sacramento energiâ, adeo non labefactant probabiliter, vt ne contingant quidem. Ostendimus enim Tractatu præcedente, falsis hypothesis nixa esse omnia, quibus machinas suas superstruunt: nempe Attritionem non esse voluntariam, esse coactam; non detestari peccatum sed potius reipsâ illud expetere; ex eâ denique vniuersæ legis obseruantiam non deduci. Quæ omnia cum falsa & ficta esse demonstrauerimus, & contraria omnia ostenderimus Attritioni veræ esse ingenita, jam sanè manifestum est, Attritionem veram non oppugnare auctores illos qui efficaciam in Sacramento illi detrahunt, sed phantasticam aliquam Attritionem eos impetere, quam sibi à se impugnandam, pro suo libitu effinxerint, non verò eam quam Sancta agnoscit Ecclesia, suâque auctoritate confirmat. Hinc est quod eorum auctoritas, quantacumque demùm sit, nihil quidquam de certitudine detrahat sententiæ in Ecclesiâ indubitæ.

33.

Tract. 11.
§. 6. 7. 8.

*Aduersa-
riorum ra-
tiones non
impetunt,
nec tan-
gunt ve-
ram Attrit-
tionem, sed
aliam quâ
sibi fingunt
vt impug-
nant.*

*Certitudo
sententia
orthodoxa
habetur ex
consensu &
praxi com-
muni totius
Ecclesiæ.*

Indubitam autem facit Attritionis cum Sacramento energiam præter Theolorum communem consensum, vsus ipse & praxis Ecclesiæ toto orbe diulgata, & inter omnes omnium nationum Christianos vsitata. Etenim hæc sententia passim in Cathecismo pueris & rudioribus, consciis Episcopis, & Pontificibus adeo non reclamantibus vt eam etiam Cathecismo Romano inferi voluerint, vbique gentium hæcenus fuit proposita. Rursus à Confessariis in sacræ exomologesis foro passim & vbiq; fuit admissa, & Sacramentalis Absolutio attritis omnibus hæcenus concessa, nemini denegata. Et dicere quisquam audeat, omnes hæcenus egisse perperam; & quod peius est, Christum permisisse, vt tot jam annis Ecclesia pene tota cæcutierit & errauerit, in materiâ grauissimâ Sacramenti, à quâ infinitarum propemodum Confessionum valor, & justificatio sincerâ & bonâ

34.

fide

fide pœnitentium dependebat? Sanè qui tantam labem Ecclesiæ posse obrepere, tantamque in re tam graui & sanctâ cœcitatem oculis pro Christi grege vigilantibus posse induci crediderit, ne is mihi succenseat, si liberius dixerò, eum præ nimio affectionum impetu cœcutire, nec satis sobriè sapere.

35. Rursus indubitata facit Attritionis energiam, quod Catholicismus Romanus jussu Pij V. editus, vti vidimus supra nu. 17. hanc sententiam vocet *Fidei Catholice doctrinam, item omnibus credendam & constanter affirmandam.* Denique de quâ minimè dubitandum sit. Poteratne hæc sententia magis indubitatum populo proponi? Magis tamen indubitata facit ipsius Concilij Tridentini sacro-sancta auctoritas: quæ in Proœmio sessionis 14 in quâ quid de Attritionis efficaciâ sentiendum sit, exponitur, declarat omnia à se tractanda, esse *Catholicam veritatem & quam nunc Sancta hæc Synodus Christianis omnibus perpetuò seruandam proponit.* Adeo vt ex hisce verbis, non tantum ea esse de Fide obligante quæ Canonibus solis, sed & ea quæ capitibus continentur, non incommodè possit inferri.

Item Concilij Tridentini auctoritas.

Trid. sess. 14. in proœmio.

36. Quid, quodd ex dictis, præclari admodum Theologi intulerint adeo indubitata esse de Attritione sententiam, vt etiam de fide obligante velint esse? Verum huic rei non inhæreo. Instituto meo sufficit, adeo certam esse iudicio Francisci Suarez, vt supra vidimus n. 27. vt non possit absque errore negari, Istud enim diligenter est obseruandum, non illico incertum esse id quod de Fide obligante non est, Et hæc ratione dementantur rudiores non raro, aut potius iis imponitur, dum, vt ipsos omni Attritionis vsu interdiciant, eosque ab eâ deterreant, hæc eos argumentatione circumueniunt. Non est, inquiunt, de Fide, Attritionem cum Sacramento peccata delere; imò sunt Theologi qui docent non delere; igitur vt minimùm incerta est hæc res. Non igitur vquam reconciliandis peccatis adhibenda est Attritio, ne Sacramentum pœnitentiæ, quinimo salus ipsa æterna periculo committatur; quod omnino nefas est, cum certior ad reconciliationem via facilis sit, & cuique ad manum. Ita illi.

Etiamsi forte non sit de Fide, non tamen ideo est incerta.

Paralogismus quo ab aduersariis circumueniuntur rudes.

37. Quibus antequam respondeam, libet illis aliud argumentum proponere, quod fortasse haud paullò maiorem eis, quàm quod ab ipsis obuolutum est Attritioni, si dictis suis stare velint, adferet molestiam. Et quidem sic rationem instituo. Certum est

In ipsos reuertitur melior argumentatio.

imprimis, de Fide obligante non esse ipsorum sententiam, quæ statuit Attritionem cum Sacramento ad reconciliationem non sufficere: imò ex aduerso, etiam ipsis, certum est, hæreticum non esse qui docet sufficere; hoc enim nemo vnus ipsorum dixit. Ex alterâ verò parte, non est certum, contrariam id est nostram sententiam non esse de Fide; ac proinde certum non est, non esse hæreticam opinionem quæ statuit Attritionem cum Sacramento non sufficere. Nam plures & maximi Theologi existimant hæreticam; & qui verba Tridentini sæpius allata penitus considerat, vt minimum debet fateri, admodum esse probabile, sententiam Attritionis efficaciz repugnantem, esse Tridentino contrariam, ac proinde probabiliter esse hæreticam. Unde cum apud ipsos idem sit esse dubium aut incertum, & esse probabile; etiam incertum est an ipsorum sententia non sit hæretica. Nunc verò ipsos amicè interrogo, quâ ratione mordicus adhæreant sententiæ, quam ipsis incertum est an non sit hæretica, cum alia ad manum sit, cui sine vllo hæreseos sîncurrendæ discrimine possunt adhæreere? An non hoc est æternæ salutis periculum, sponte & prudenter adire? Et quidem si rem non tumultuariè sed seriò introspiciant, argumentum propositum potentiùs vrget in eorum sententiã, vtpote qui semper clamant, tutiora sequenda esse; id sanè aduersariis semper in ore est. Id profectò si verum censeant, auctor ipsis sum, vt conscientiam suam, quamuis hâc parte errantem, nihilominus sequantur, & depositâ sententiã, quam nullo modo mirum foret esse hæreticam, eam sequantur quæ nulli hæreseos suspicioni est exposita, præsertim cum ipsimet doceant, errore inuincibili neminem à peccato excusari; quod saniores Theologi verum iudicant in errore voluntario, qualem hîc intercurrere vehementer suspicor. Hæc per transennam & cursim dicta sint, non tamen cursim ponderanda.

*Non omne
quod de
fide obli-
gante non
est incer-
tum est.*

Nunc verò ad propositum de orthodoxæ sententiæ certitudine argumentum, breuiter respondeo. Etiam si ea de fide non foret (quod sanè ego non vrgeo,) tamen non id à Theologo homine dici debere, idcirco esse incertam. An enim nihil quidquam Theologicè certum est, nisi quod Fide obligante credendum proponitur? De fide obligante non est, vti fatetur D. Thomas, B. Virginem cum corpore in cælum assumptam, an ideo

certa.

38.

certa non est hæc res, aut quisquam incertam esse ausit dicere? Plurima sunt eiusmodi quæ in Ecclesiâ censentur indubitata, neque tamen sunt de fide obligante: eaque adferre foret perfacile, nisi Theologis passim essent perspicua. Aliud sanè est incertum quid esse aut certum, aliud verò de Fide obligante. Incertum est, cui assensus meritò & ratione bonâ potest denegari. Certum est, cui immeritò quidem & non nisi per errorem denegatur assensus, errore tamen eiusmodi qui culpâ à Deo non deputabitur. Hinc qui in ipsâ meridie Solem non lucere mordicus pugnauerit, immeritò quidem nullâque ratione bonâ id facit; hinc etiam errore omnibus deridiculo implicatur; non tamen idcirco Diuinam incurrit offensam, quòd nulla ei id credendi à Deo posita sit necessitas. Fide verò obligante certum est id, cui nec meritò possis fidem denegare, & cui præterea dissentire sine crimine mortali non liceat. Hanc quæso certitudinis diuersitatem studiosiùs aduersarij introspeciant; neque tam facile & projectè dicent, incertum esse quidquid non est de fide obligante; neque ex eo capite, quòd fortassis non sit Fidei, incertam contentent sententiam, quam tot nominibus ostensum est in Ecclesiâ Catholicâ constantem esse, Concilij vniuersalis decreto firmatam, vsu totius orbis Christiani receptam, Theologorum denique optimorum calculo approbatam, tamquam certam omnino & indubitam.

Differentia inter id quod certum est simpliciter, & id quod certum Fide diuina seu obligante.

§. IV.

Tutum omnino & securum esse Attritionem absolutioni præmittere, etiam in articulo mortis. Neque tunc ex præcepto, securiora salutis remedia esse conquirenda; & sufficere quòd assumantur secura, euidenter demonstratur.

39. **H**Æc cum ita sint, indubitam inquam Attritionis esse cum Sacramento efficaciam cum jam constet, facile nunc erit scrupulum quemdam hominum mentibus eximere, quem tamen tamquam saxum ingens, imò rupem insuperabilem, hisce diebus

Rationes quare aduersarij statuunt, saltem vltima Cor-

Confessione non esse adhibendam Attritionem.

bus aduersarij populo obuoluebant, non sine plausu, sibi suisque facile acclamantium. Quamquam enim ita sit, inqueiebant, neque negari possit, Attritionem Confessionibus quæ passim totâ vitâ instituuntur, rectè & legitimè inferi, tamen exomologesi vltimæ, quæ in mortis articulo aut periculo sit, nullo prorsus modo est adhibenda. Tunc enim de toto salutis æternæ negotio agitur, quod non nisi per summam imprudentiam, minimo etiam periculo committitur. Et verò lex ipsa charitatis, quâ sibi quisque obstringitur, id exigit, vt certissimo sibi salutique suæ modo quis consulat, tum præsertim cum certissima illi acquirendæ patet via. Certissimam autem reconciliationi cum Deo ineundæ rationem, Contritionem aut actum charitatis esse, cum omnibus omnino sit in confesso; omnibus sanè, tum præsertim dum ab eâ reconciliatione pendet æternitas felixne futura sit an infelix, ab hâc morituro petendum est præsidium, si prudenter agere vult rem tantam. Contritio autem aut Charitatis perfectæ actus facillimè exerceri cum possit, vt quid ad Attritionem temerè recurritur? Multis hanc spartam exornant verborum floribus, & Rethorum pigmentis aduersarij, populo vt ne displiceat. Detrahenda solummodo est larua, & tuci detergendi, vt cunctis pateat de re quid sit.

Alia est questio, an circa finem vitæ exercendus sit aliquis actus Charitatis, alia verò an in Confessione vltima debeat inferi, vt Confessio hac bona sit.

Et ne diuersitate quæstionum controuersia instituta intricetur, 40. fateor communissimam esse Theologorum opinionem, hominem circa mortis articulum obstringi, vt actum Amoris Dei supra omnia dilecti nitatur elicere. Cum enim inquirunt, lege diuinâ cautum sit, vt Deum homo reipsâ aliquando diligat super omnia, nec tamen vllum à lege præscriptum sit tempus quo in hunc amoris actum debeat assurgere; sanè videtur admodum rationi consonum, vt huic præcepto parere debeat, eo in articulo constitutus, post quem nulla Deum in hâc vitâ super omnia diligendi dabitur opportunitas. Probabilis inquam est hæc oratio, neque jam de præcepto hoc examinando instituitur disputatio. Non inuoluatur itaque actus hic Charitatis, cum eo de quo agimus; illo inquam qui Confessione vltimæ est adhibendus; quem aduersarij volunt necessariò debere esse actum Contritionis perfectæ vel Charitatis, vt legitimè instituatur vltima Confessio. Hoc certè ex præcepto Charitatis in fine vitæ excitandæ, non sequitur. Posset enim quis vltimam Confessionem attritus instituere;

tuere ; & post nodum in mortis articulo , aut intermedio aliquo tempore , actum Charitatis exercere , si hic ex præcepto requiritur.

41. Hisce ritè dispunktis planior curret oratio , & non parua veritati oborietur lux quæ non modicè obducebatur , dum vtrumque Charitatis in articulo mortis exercendæ actum , confundunt aduersarij , & ex vnius necessitate , inferunt secundi præstationem. Itaque iterum dico , me quid sit de actu Charitatis in fine vitæ exhibendæ , an scilicet lege præceptoûe diuino sub mortalis offensæ interminatione , tempus istud eiusmodi amori sit præstitutum , nolle disputare ; non enim id nunc agimus. Hoc agimus , an actus ille Absolutioni vltimæ necessariò præmittendus sit ; siue vt intelligamur clariùs , an peccati mortalis fiat reus , qui Confessione vltimæ Attritionem sciens prudens interferit , eâque sese ad Absolutionem recipiendam disponit ? Hoc inquam clarè edicant , an sic Attritus , confitendo peccet mortaliter ? Quòd si tam atrox Confessione illi impingere non audent conuitium , vt quid igitur Attritioni , eo in articulo exercendæ , nequidquam obstrepunt ? Sin autem peccati mortalis Confessionem illam condemnent , cedo præceptum , legem affer , quâ diuino iussu ab vltimâ Confessione Attritio proferibatur , quæ toto [vitæ] tempore Confessionibus adhereri permissa est. Rursus cedo tabulas , quibus iurisdicatio Sacerdotibus eo temporis articulo sit ablata , aut certè constricta. Non enim , vt aliàs , peccata quoad culpam absoluentur eo in rerum statu vi Clauium , sed Contritionis. Certè legem nullam de hâc re à Christo aut ab Ecclesiâ latam vsquam inuenient , quæ nusquam est. Cur ergo fingitur obligatio , cuius nulla exstat lex ?

*Vltimum
negamus.*

*quia nulla
de hac re,
à Christo
aut ab Ec-
clesiâ lata
est lex.*

42. Extat inquit à ratione ipsâ naturæ insculpta lex , imò innata , quâ quisque salutis suæ debet prospicere , & quidem modo quàm potest optimo & securissimo. Certius autem salutis obtinendæ remedium est Contritio quàm Attritio ; adhibenda itaque est illa , respuenda hæc. Aries est hic aduersariorum validissimus , quo Attritionis vsus impetunt , ictu tamen debili admodum & imbecilli. Non caret tamen omni artificio. Veris enim dum miscentur falsa , aliqua saltem roboris species , veritatisque color , carioso obducitur argumento. Vera itaque à falsis separemus , & tota illico moles corruet. Fateor ergo naturæ legem id exigere,

*Nequidem
ex lege char-
itatis pro-
pria obliga-
mur que-
rere quod
securus est.*

*Si istud as-
sumitur
quod est
securum*

*Probatnr
in evitand
vita peri-
culo.*

vt quisque sibi de salute caueat; rationique id esse congenitum, vt mali incurrendi discrimen nitatur euadere. Fateor etiam contra prudentiæ leges peccaturum eum, qui facili certoque remedio id dum potest consequi vt malum euitet, incerto tamen & dubio, salutem corporis, multò ergo magis animæ, temerarius sponte committit. Vera inquam sunt hæc omnia. At verò cum duæ suppetunt ad salutem viæ, ambæ certæ, securæ ambæ, ambæ indubitæ, eam tamen quæ certior est, ex lege charitatis sibi debitæ seruandam esse, hoc sanè penitus nego. Nego inquam peccaturum aut mortali aut etiam veniali crimine, quisquis dum certo insistit itineri, istud deserit quod aut est, aut alii saltem dicunt esse securius. Nisi forte eos omnes statuendum sit peccare mortaliter, qui Antuerpiâ Bruxellam commeantes, nullo impensarum, aut commoditatis respectu, sed tantùm quia sic lubet, vitam nauigationi committunt; cum iter istud terrestri viâ possint conficere, quæ & securior est sine dubitatione vllâ, & sæpe etiam haud paullò commodior. Rursus lethale committet crimen, qui ex Belgio transmissurus in Angliam, è duabus nauibus quæ vela facturæ in portu stant, validæ ambæ, & de quarum firmitate nulla epibatas inter reique maritimæ expertos est dubitatio, eam tamen non conscendit quæ recentior est, & quam si spectentur omnia, iudicarent nauitæ, si forte hac de re incideret disceptatio, præ alterâ firmiorem. Profectò si toties peccarent homines, quoties sibi vitæque suæ, modo & viâ que inter omnes est securissima, non prospiciunt; quàm perplexa peccatisque exposita esset mortalis vita! Etenim & quas inhabitamus ædes, non adeo firmæ sunt vt firmiores non sint aliæ & lapsui minùs obnoxix: nec cibi quibus quotidie vescimur tam sunt sani, vt salubriores iis, tuendæ vitæ non prostant, eodem & fortè minori etiam pretio venales. Atque hæc omnia sedulò inuestiganda forent, si lex charitatis sibi debitæ præciperet non nisi certiores securioresque vias sanitatis & vitæ conseruandæ ineundas, tum cum præcipit vitæ propriæ valetudinisque curam gerere. Hoc autem aphorismus ille præcipit: cuius falsitas ex eo demonstratur, quòd præcepta siue diuina siue naturalia, non obligent nisi humano modo, seu secundùm hominum conditionem. *Juxta*

Lugo D.
7. Princ.
sect. 13.

quam vt sapientissimè ait Cardinalis Lugo, nemo obligatur ad ex-

quisitam mediourum inquisitionem & metaphysicam diligentiam, sed

ad

ad humanam & moralem. Hanc autem adhibuit, quisquis inuenit id quod securum est, quamuis aliud fortè datur securus.

43. Quòd si autem aliam dicis adhibendam animæ seruandæ sollicitudinem, aliam corpori. Fateor id ita esse. At ego dum de corporis habendâ curâ sermonem instituo, non ago tam de conseruando corpore, quàm de mortali peccato incurrendo, nisi ea quam dixi corporis geratur cura: neque enim magis licitum est mortali sese scelere polluere, conscendendo nauim firmam, desertâ ea quæ iudicatur firmior, quàm in ultimo ex hoc mundo ad æternitatem transitu, Attritioni cum Sacramento se committere, non adhibita Contritione. Hoc autem si peccatum est atque animæ naufragium, certè & ista nauis conscensio peccatum erit atque animæ ruina. Quod tamen nemo prudens dixerit. In finitis hæc euentibus in commercio humano passim occurrentibus possunt confirmari, in infinitum rem trahere si collibeat.

Non magis licitum est peccare in conseruandâ vitâ corporis quam anima.

44. Si tamen in rebus Theologicis, animæque salutem pressius spectantibus, aphorismi ab aduersariis propositi futilitatem placeat perspicere: age, ita sit vt tu vis, & certiora circa finem vitæ adhibenda sint remedia; minùs autem certa admouere nefas sit & peccatum. Itaque Contritio quia præ Attritione certius est salutis adipiscendæ præsidium, necessariò in exomologesi ultimâ requiratur; & vide quantis te & pœnitentem difficultatibus irretias. Imprimis quantumcumque speculatiuè certum sit & de fide, actui Charitatis aut Contritionis omnia peccata etiam sine Sacramento condonari, tamen istud nunquam est certum, practicè ab hoc pœnitente Charitatis aut Contritionis actum fuisse elicitem. Quantumcumque enim illum actum conatus fuerit excitare, incertus tamen est de euentu. At verò si bis, si centies, si millies eundem actum summâ animi contentione repetierit, securior esse poterit, se millenis repetitis vicibus, semel saltem ad verum Contritionis aut Charitatis actum fuisse enisum, quàm si primo à se elicitto actui penitus acquiescat. Itaque cum in ultimo vitæ periculo, idcirco Contritionis actum, absolutioni moribundus, sub mortalis peccati interminatione obligetur præmittere, quia certius est Contritio præ Attritione salutis remedium: iam sanè non ad vnum solummodò Contritionis actum, sed ad millenos excitandos, præcepto charitatis propriæ obstringetur; cum securius & certius salutis remedium sint millies repetiti actus, quàm vnicus,

Probatur secundò ex incommodis inle oborturis ipsi morienti.

Primò enim debet moribundus non vnum tantum Charitatis actum, sed plures ex præcepto excitare.

de quo incertissimum est an Contritionis apicem attigerit ; magisque securum sit, inter tam multos, vnicum saltem id affecutum. An tamen vnus omnino in orbe Christiano est Theologus, qui talem moribundis obligationem asserat incumbere, etiamsi eam ad decem tantum actus extenderit ?

*Secundo de-
bebit mori-
turus in ip-
so mortis
articulo
absolui.*

Deinde securius esset morituro homini Absolutionem imperti-
ri, dum iam iam excessurus est è vitâ, quàm eam aliquo ante tem-
pore, pridie v. g. impendere. Potest enim peccatum aliquod ex-
inde contraxisse : quod quamuis ignoret, tamen sunt qui aliquam
ignorantiam inuincibilem non excusant à peccato ; & hi etiam
docent securissimum, saltem in fine vitæ, remedium esse peccatis
adhibendum. Itaque cum securius sit in ipso mortis articulo à
peccatis absolui, quàm aliquot antè horis ; jam sanè debet
eam moribundus, eo sibi tempore largiendam, à Sacerdote po-
stulare. Et rursus cum eam petere moribundus planè obstringat-
ur, debet profectò Sacerdos proprius aut Parochus, eam à se iustè
exigenti, etiam ex iustitiâ impendere, vt præcepto securiora ad-
hibendi salutis remedia, moriturus satisfaciât. An autem hoc
vsquam vsurpatur, vt Parochus ægris passim vltimum trahenti-
bus spiritum Absolutionem impertiat ? An omnes Parochus ar-
ticulum illum sedulò operitur ? an omnes Christiani peccati
mortalis rei sunt, qui Sacramentis omnibus piè susceptis, sine
Sacerdotis præsentis adminiculo efflant animam ? Hoc si ita sit,
sanè magna pars orbis Christiani periit, & plerique quibus ani-
marum ex officio incumbit cura, Sacerdotes sunt condemnandi,
qui passim sic homines emori non ignorarunt, nec tamen eos ad-
monuère officii, nec ipsi recordati sunt sui. Quàm autem omnia
hæc sint absona, quis non videt : & tamen aphorismi ab aduersariis
pronuntiati, legitima sunt consecraria.

45.

*Tertio, non
poterit sine
peccato in
vltimâ Cõ-
fessione co-
nari exci-
tare Con-
tritionem
sed Attri-
tionem.*

Quid, quod euidentissimè demonstraturus sim, ex illò princi-
pio manifestè sequi, non licere moribundo in vltimâ Confessione
eniti vt Contritionem eliciat, sed omnes animæ vires ad id im-
pendendas, vt Attritio exciretur Absolutioni præmittenda. Hoc
autem si ostendo, an non tunc saltem principii illius constabit
ineptia, ex quâ tam absurda elicitur consecutio, eorumque senten-
tiæ è diametro opposita ? manifesta tamen est res, si, quod nemo
quisquam diffitebitur, longè præstantiorem, magisque arduum
esse actum amoris Dei super omnia dilecti, præ Attritionis actu
michi

46.

mihi concedatur. Maiori ergo etiam nisu animi, maioribusque Gratia supernaturalis auxiliis opus est, ut Charitatis actus aut Contritionis perfectæ, quam ut Attritionis excitetur. Hoc cum ita sit, profectò facilius est homini Attritionem elicere, quam Contritionem. Et si alterutram præcipiatur excitare, Deo aut rationi ut obediat, prudenter sanè operi illi manum admouet, quod suis viribus magis nouerit attemperatum. Sic si puero imperetur, ut aut saxum mediocriter eleuet, aut aliud ingens quod fortè præ foribus obiacet, patris offensi gratiam adepturus, alterutrum si attulerit; sanè nemo ibit inficias, prudentius acturum puerum, si saxum moliatur, quod sibi certum est vires suas præ altero minùs excedere. Non alio certè modo, cum istud satis constet, magis arduam esse Contritionem quam sit Attritio; & alterutra cum Sacramento, reconciliationi ineundæ & Deo placando cum sufficiat, dicendus est prudentius agere pœnitens, si operam ei det ætioni, ad quam proferendam, minori & conatu & gratiarum supernaturalium auxiliis opus est. Prudenter enim iudicat, minores sibi quam maiores gratias præsto esse. Jam verò rationem meam sic instituo. Moribundus, ut volunt aduersarii, salutis suæ ut consulat, necessariò eligere debet eam pœnitentiam, de quâ certior & securior est eam sibi profuturam. Atqui id etiam facile fatebuntur, neque Contritionem, neque Attritionem quidquam pœnitenti collaturam præsidii, nisi aut hæc aut illa à moribundo reipsâ excitetur. Itaque moribundus salutis suæ ut consulat, necessariò eligere debet eam pœnitentiam, de quâ certior & securior est; seu de quâ prudentius iudicat, eam si conetur, certius à se excitandam. Rursus verò, prout ostensum est, prudentius iudicat pœnitens Attritionem à se certius præ Contritione posse elici: igitur prudenter iudicat, Attritionem sibi securius & certius futurum salutis consequendæ remedium. Vnde cum in vltimâ illâ Confessione necessariò adhibendum sit quod est securius, ut volunt aduersarii, necessariò Attritionem solam Absolutioni recipiendæ debet præmittere, peccaturus profectò grauissimè, si hæc relicta, Contritionem elicere moliatur. Egregiam enim uerò principii ab aduersariis allati consecutionem! En ut Contritionis in vltimâ Confessione vsum omnem abolerent illo ipso dogmate, quo eam ex præcepto & lege charitatis propriæ, illi per vim voluerunt inferere. Neque dicas Contritionis eliciendæ studium esse securius,

Securior est moribundus se cum gratiis quas habet, Attritionem posse elicere, quam Contritionem.

rius ex hoc capite, quòd actus ille si à Contritionis perfectione deficiat, saltem futurus sit Attritio. Frustrà enim id dicitur, cùm Contritio ab Attritione, essentiâ suâ, quæ ex motiuorum differentiâ petitur, profus distinguatur: atque adedò nec Attritio vquam ad Contritionis naturam, quantumcumque excrescat, possit euadere; nec Contritio in Attritionem, quantumcumque decrecat, possit degenerare. Vide Suarem.

Suar. in 1.
p. q. 85. a. 1.
disp. 5.
sect. 3.

Sufficit
prudenter
agere quo-
cumque tẽ-
pore, vt legi
charitatis
propriis fiat
satis.

Plurima sunt eiusmodi, ex quibus principii illius toties declamati, & modis omnibus inculcati, nimirum saltem in mortis horâ, tutiora & certiora salutis remedia esse conquirenda, falsitas demonstratur. Consilij id quidem esse, non in mortis tantum articulo, sed toto vitæ curriculo salutis suæ per tutiora incumbere, fateor perquam lubenter; præcepti verò id esse, hoc semper nego. Nullo enim tempore, aliud quidquam Deus aut ratio exigunt, quam vt agamus prudenter: prudentius autem agendi, nulla est lex. Demonstratum, id est hic num. 42. sufficit ergo ea remedia adhiberi, quæ tuta sunt & secunda, ea denique cui prudenter acquiescit animus, neque vllâ dubitatione futuri effectus distinctur: hoc enim est prudenter agere. Tuta autem dum obtingunt, de tutioribus inquirendi nulla nobis à Deo aut à ratione imposta est lex, aut necessitas. Jam verò certum & indubitatum est, Attritionem veram cum Sacramento sufficere. Certius & de fide quòd sit, Contritionem id etiam præstare, hoc nihil quidquam Attritionis virtuti & energiæ detrahit. Certo autem & indubitato salutis præsidio qui inhæret, non est quòd sibi de securitate quidquam metuat. Istud enim homini sic attrito dicam, quod vt supra vidimus, D. Augustinus Catechumeno cum Attritione ad Baptismum accedenti. *Deo gratias frater: valdè tibi gratulor & gaudeo de te, quòd in tantis tamque periculosis huius seculi tempestatibus, de aliquâ verâ & certâ securitate cogitasti.* Si autem Baptismus, cuius suscipiendi sola dispositio fuit Attritio, veram & certam securitatem præstare potest baptizato; certè cum Attritio non minor sit dispositio Absolutioni percipiendæ legitimè, de verâ & certâ securitate non est vllò vquam tempore dubitandum, de cuius efficaciâ nullo vquam tempore quidquam detrahitur.

Hic n. 25.

§. V.

Quo sensu Attritio à Tridentino dicatur imperfecta Contritionem præ Attritione non esse coram populo indiscriminatim inculcandam; sed utramque generatim commendandam: particulatim verò, pœnitentibus à Sacerdotibus proponendam, pro pœnitentis dispositione. Censura Sorbonæ contra aduersariam sententiam lata.

48. **V**Nus aut alter superest nœuus, qui Attritioni inspergitur: distandus is est, ne quidquam eius candori & sinceritati officiat. Causantur aduersarii, istud saltem constare Attritionem imperfectam esse, Contritionem verò esse perfectam; ita certè à Tridentino appellantur. Secundò, efficaciorum esse ad delenda peccata Contritionem, quod nemo vocat in dubium. Jam verò, cum ad perfectiora contendere Christiani hominis sit officium; & ad efficaciora remedia conuigere prudentioris; hoc saltem exinde conficitur, Contritionem præ Attritione omnibus commendandam, & suadendum ut in illam incumbant; ut amoris beneuoli & amici nexu sese Creatori suo, à quo recessere constringant, eiusque sibi gratiam, amando studeant demereri.

49. Probabilis admodum est hæc oratio, & si quædam rectè explicentur, omninò verissima. Ne tamen vlla exinde Attritioni creetur inuidia, istud primò exponendum est (nè fortè vox *imperfecta* perperam intellecta, rudibus sit offendiculo, dum malum aliquod aut vitium crederent subesse rei quam imperfectam esse audiunt) imperfectum aliquid esse, dici dupliciter. Aliud enim est negatiuè imperfectum, aliud priuatiuè. Priuatiuè imperfectum est, quod aliquâ priuatur perfectione, quæ tamen ipsi competit. Sic imperfecta est domus aut statua, quæ numeris omnibus non est absoluta, nec ea habet lineamenta aut partes, quæ in statuâ aut domo requiruntur. Sic vir brachijs aut pedibus priuatus, aut membris distortis maleque compositis, corpus dicitur habere imperfectum: atque eiusmodi perfectionis aut speciei priuatio, rectè dicitur mala, & vitium rei; physicum quidem, si res spectetur

Aliud est esse imperfectum priuatiuè, aliud negatiuè.

physicè; morale autem, si in ordine ad mores consideretur. Atque hoc titulo, qui caret v. g. virtute temperantiæ, quæ tamen in viro frugi requiritur vt sit perfectus, imperfectus dicitur, & quidem priuatiuè. Negatiuè autem imperfectum dicitur, quod non omnem quæ dari potest perfectionem obtinet, habet tamen sibi naturæque suæ competentem. Sic argentum perfectum metallum est, quamuis non eam habeat, quam aurum, ab excellentiâ commendationem. Neque homo, perfectus homo non est, quamuis ei denegata sit Angeli perfectio. Imò nec is qui membra habet decorè composita, imperfectus est vir, licet ei data non sit formosissimi vultus species, aut robur Miloniano non ab simile. Negatiuæ sunt imperfectiones hæc & quæ nullum afferunt rebus vitium. Rectè enim hæc duo consistunt, non habere perfectionem omnem quæ dari potest rebus, & tamen habere quiddam ad naturæ suæ perfectionem exigitur. Sic igitur Attritio imperfecta est, non priuatiuè, quasi ei quidquam vitij insit, aut quidquam desit quod ad Pœnitudinis veræ naturam & essentiam requiritur: sed quòd nec tam grata sit Diuinis oculis, nec tantæ ad reconciliationem inducendam, delendaque peccata virtutis & efficaciam, quàm sit Contritio; quandoquidem hæc sola gratiæ inducendæ sufficiat; Attritio autem id non possit, nisi Sacramenti vi suffulta. Ne tamen exinde, quia debilior, vitiosam suspiceris; habet enim ad Pœnitudinem perfectam requisita omnia. Et hoc quidem ex eo apparet euidenter, quòd per Absolutionem ad delenda penitus peccata possit eleuari; non posset autem, nisi perfectus esset actus veræ Pœnitentiæ,

Attritio
imperfecta
negatiuè.

Non est ho-
minis pri-
uati discer-
nere quid
magis com-
mendandū
sit populo,
Contritio
an Attritio.

Ad secundum verò, nempe quòd Contritio Attritione sit effi-
caciior, ac proinde omnibus præ Attritione magis commendanda
& inculcanda impensius: Respondeo *Primo*, quòd eodem iure
quo Contritionis in actum deducendæ praxis, præ Attritione ho-
minibus magis commendanda hodie adstruitur, etiam Christo
proponendum olim fuisse dum Ecclesiam instruebat, ne Confes-
sionis Sacramentum sic institueret, vt homini liberum relinque-
retur, an ad eam per Contritionis, an verò per Attritionis actum
se disponeret. Imò suadendum ei fuerat, vt Confessionis Sacra-
mento penitus intermisso, soli Contritioni peccatorum omnium
curationem committeret: neque rationes defuissent, quibus id ei
poterat saltem amice proponi. Verùm, cum vtrumque Christus
insti-

50.

instituerit peccati eluendi genus; quid quæso homunciones nos, cæci & miseri volumus discernere, vtrum altero sit commendabilius, & quid ad curandos peccatores opportunius, quorum tanta est diuersitas? Commendemus sanè quidquid Christus instituit; nostrum est omnia salutis adjumenta à Christo nobis porrecta, cum summâ submissione animi & gratiarum actione accipere, non autem inter beneficia Diuina discernere, & quasi litem mouere vtrum vtro sit præstantius; præsertim dum hoc sit cum ingenti vnus, à Christo tamen præstiti beneficii, præiudicio.

§1. Respondeo *secundo*, verum quidem esse Contritionem si cum solâ Attritione comparetur, hanc efficaciorē esse, peccati culpam vt delet: non verò si cum Sacramento composita attendatur. Dico itaq; Attritionem cum Sacramento æquē efficacem esse ad delendam culpam, quā sit Contritio: vtraque enim delet omnem.

§2. *Tertio* denique respondeo, etiamsi fortassis aliqua delendis noxis major inest Contritioni energia, non illicò dicendum esse, hanc præ Attritione passim & vbique populō magis esse commendandam; præsertim cum Attritionis non modico despectu. Despici enim credit populus quidquid alteri postponitur. Imprudenter, inquam, instituitur hæc comparatio; & generatim eum sit, satis temerè. Nam vt ita sit, medicinam quandam esse dulcem admodum & suauem quæ morbo curando sit par, imò & præstantior aliâ quæ absynthium redolet & amarum spirat: an suaui isthæc potio, omnibus illicò & passim est commendanda? Atqui infiniti sunt stomachi, quibus nauseam creat, quidquid dulcedinis præfert speciem; sunt etiam, quibus suaui in bilem degenerant; sunt denique quibus tam crudâ & afflicta est orexis, vt non nisi falsis & acuris esculentis excitetur: & an his omnibus dulcem quam affers medicinam credideris indiscriminatim ostendendam, imò & ingerendam esse per vim? Suaui est fateor medicina, quam Dei charitas miscet: verum hanc rusticano homini, militi efferato, barbaro, rerum diuinarum inexperto, effroni denique prostibulo, aut ganeoni sceleribus innutrito propina; affer quæ Diuinam erga se charitatem commendent, commemorata quæ ejus erga Deum amorem jure meritò postulent; denique demulce hominem quantum potes, & istud tunc attende, quantâ pœnitudine offensus tam boni Dei moueatur. Enimuerò aliis affuctus, ad teneriora ista nauseat stomachus; acutâ medicinâ.

Tam efficacior est Attritio cum Sacramento vt delet culpam, quàm Contritio.

Contritio licet efficacior, non omnibus tam acconuenientior est medicina.

Multis adhibendus est timor.

Tam Attritio quã Contritio populo commendanda.

Si populus in formandã Attritione error dedocendus est; attritio verò non dissuadenda.

Conclusio duorũ precedentium Tractatũ.

cinã excitandus est. Igitur delictorum enormitatem & infamiam proponere, irati Dei vultus describere, pœnas inferni jam dudum promeritas ei obuolue; & tunc denique senties quæ ei magis conueniet medicina. Neque rursus Contritionis & Charitatis actum, cui libet homini etiam volenti, excitare tam facile est, quàm quidam ineptè jactitant: vt quid ergo quæ facilior est medicina contemnitur? Quidquid sit, maximo sanè sapientissimi quæque consilio prouidit Deus, vt in Ecclesiã, quædam quasi pharmacopœa condere- tur, in quã diuersis morbis, diuersæ quidem, conuenientes tamen singulis, reconderentur medicina. Vna vni est aptior; & sic temerarium planè esse iudico, quænam sit aptissima, generatim velle definire. Vbi omnes bonæ sunt, laudentur sanè & commendentur omnes. Quæ autem, cui applicanda sit, despiciant id sanè medici; Sacerdotes inquam, quorum est, quid cuique pœnitenti sit opportunus, pro ægri cuiusque dispositione discernere, medicinamque pro morbi varietate, variam applicare. Ecclesiastæ interim munus est, vnã dum pro populo commendat, alteram non contem- nere; auditoresque vnicè commonefacere vt vnum dum faciunt, vt Christus aliã occasione ait, alterum non omittant.

Sed finis jam tandem sit. Istud enim credo jam manifestè satis omnibus esse demonstratum, commenta prorsus esse omnia, quæ de Attritionis naturã passim, non in scholis modo, sed & pro concionibus jactata sunt conuitia. Aut si hoc durius videatur, patet nunc inquam, confictam esse Attritionem eam, quam sibi oppug- nandam, telisque omnibus impetendam ascieere; neque eam esse, quæ ab Ecclesiã Christianis omnibus exercenda proponitur. Quod si autem, in Attritione verã excitandã, rudiorem plebem errare iudicabant, dedoceri poterat hic error sine vllã Attritionis injuriã, aut orthodoxæ sententiæ suggillatione & inuidiã. Quæso ne medicinam pretioso Christi sanguine confectam, peccatoribusque liberalissimè propinatam, ex eorum manibus excutiant: sed eã si abutantur, corrigatur error, & maneat medicina. Ratum istud interim constansque maneat, 1. Attritionem & bonam esse, & veram supernaturalemque animi pœnitadinem, quæ commissa scelera sincerè detestetur, sanctiorisque vitæ det initium; 2. Voluntariam esse minimeque coactam; nec seruilem & illiberalem, quamuis ex timore seruili ducat exordium, sed liberam omnino & ingenuam. 3. Denique ad reconciliationem cum offenso Deo ineun-

ineundam nullo charitatis inefficacis actu superaddito, solam cum Pœnitentiæ Sacramento sufficere; 4. Ac propterea tutò ab omni pœnitente, non toto vitæ solùm curriculo, sed & in vltimo mortis articulo, Absolutioni posse admoueri; 5. Confessionique sic institutæ, pœnitentem non posse tantùm, sed dum facta est, etiam debere acquiescere. Orthodoxa hæc est sententia, toto orbe peruulgata, & totius Ecclesiæ praxi & iudicio comprobata.

54.

Ysamb. de
Pœn. disp.
14. a. 6.
Moraines
in Anti-
Ianssenio
disp. 29.
de Grat.
sect. 7.

De aduersariorum sententiâ, meum non est quidquam statuere. *Censura Sorbonæ contra aduersam sententiam lata.* Judicium tamen Theologicum Sorbonæ contra propositiones quasdam Seguenot latum Parisijs anno 1638. 1. Iulii proferre me, non est quisquam mihi quòd succenseat. Teste Ysamberto Theologiæ Doctore Sorbonico & præclarissimo; & si vnus non sufficit, teste altero Moraines, ita habet decretum Sorbonæ. *Que tradit (scilicet Seguenot) de Attritionis insufficientiâ, & Contritionis ex perfecta Charitate absolutâ necessitate ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ: & que addit & approbat de Absolutione; quòd nihil aliud sit quàm declaratio juridica peccati jam remissi, damnauit quoque factas; & censuit has propositiones, esse quietis animarum perturbatiuas; communi & omnino tute praxi Ecclesiæ contrariâs, & efficacie Sacramenti imminutiuas, & insuper temerariâs ac erroneas.*

Aliud quòd his addam non est, nisi quòd cum de veritate Censuræ hujus à Sorbonâ latâ luberet esse certioribus, eius tenorem ex ipsis Facultatis Parisiensis monumentis legitimè descriptum, & testibus obfirmatum, visum fuerit hoc anno petere. Liberaliter Censuræ omnes totius libri, quem Claudius Seguenot Presbyter Oratorii, de sanctâ Virginitate conscripserat, transmissæ sunt. Inter alias antepenultima est, ea quam fideli curâ verbotenus, prout è monumentis Sorbonæ descripta est, modò exposui. Auctoritatem autem transmissæ Censuræ legitimam dabant, hæc quæ subiciebantur Doctorum manu propriâ subscripta nomina & testimonia. Ita habent.

Nos infra scripti Doctores sacre Facultatis Theologiæ Parisiensis, testamur hoc extractum esse verissimum, eique Censuræ interfuisse. In cuius rei fidem hæc subscripsimus. Datum Parisijs, die duodecimâ Martij anno 1666.

N. Pignan.

L. Bail.

N n

SEXTVM